

CATHERINE GRACE KATZ

FIICELE IALTEI

FAMILIILE CHURCHILL,
ROOSEVELT ȘI HARRIMAN:
O poveste de dragoste și război

Traducere din limba engleză de
IRINA NEGREA

TREI

Pentru familia mea

CUPRINS

Lista delegaților esențiali la Ialta / 11

PARTEA I: „Știe să se descurce cu toți și, de aceea, o vor lua cu ei.“ / 15

Capitolul unu: 1 februarie 1945 / 17

Capitolul doi: 2 februarie 1945 / 36

Capitolul trei: 2 februarie 1945 / 51

Capitolul patru: 2 februarie 1945 / 64

Capitolul cinci: 2–3 februarie 1945 / 75

Capitolul șase: 3 februarie 1945 / 90

Capitolul șapte: 3 februarie 1945 / 110

PARTEA A II-A: „Ca și cum... Conferința nu ar fi cu mult mai importantă decât orice altceva.“ / 121

Capitolul opt: 4 februarie 1945 / 123

Capitolul nouă: 4 februarie 1945 / 129

Capitolul zece: 5 februarie 1945 / 141

Capitolul unsprezece: 5 februarie 1945 / 155

Capitolul doisprezece: 6 februarie 1945 / 170

Capitolul treisprezece: 6–7 februarie 1945 / 187

Capitolul paisprezece: 8 februarie 1945 / 206

Capitolul cincisprezece: 8 februarie 1945 / 221

Capitolul șaisprezece: 9–10 februarie 1945 / 239

Capitolul șaptesprezece: 10–11 februarie 1945 / 253

PARTEA A III-A: „Toate astea, și multe altele, vor fi cu mine pentru totdeauna.“ / 271

Capitolul optsprezece: 12 aprilie–27 iulie 1945 / 273

După Ialta / 298

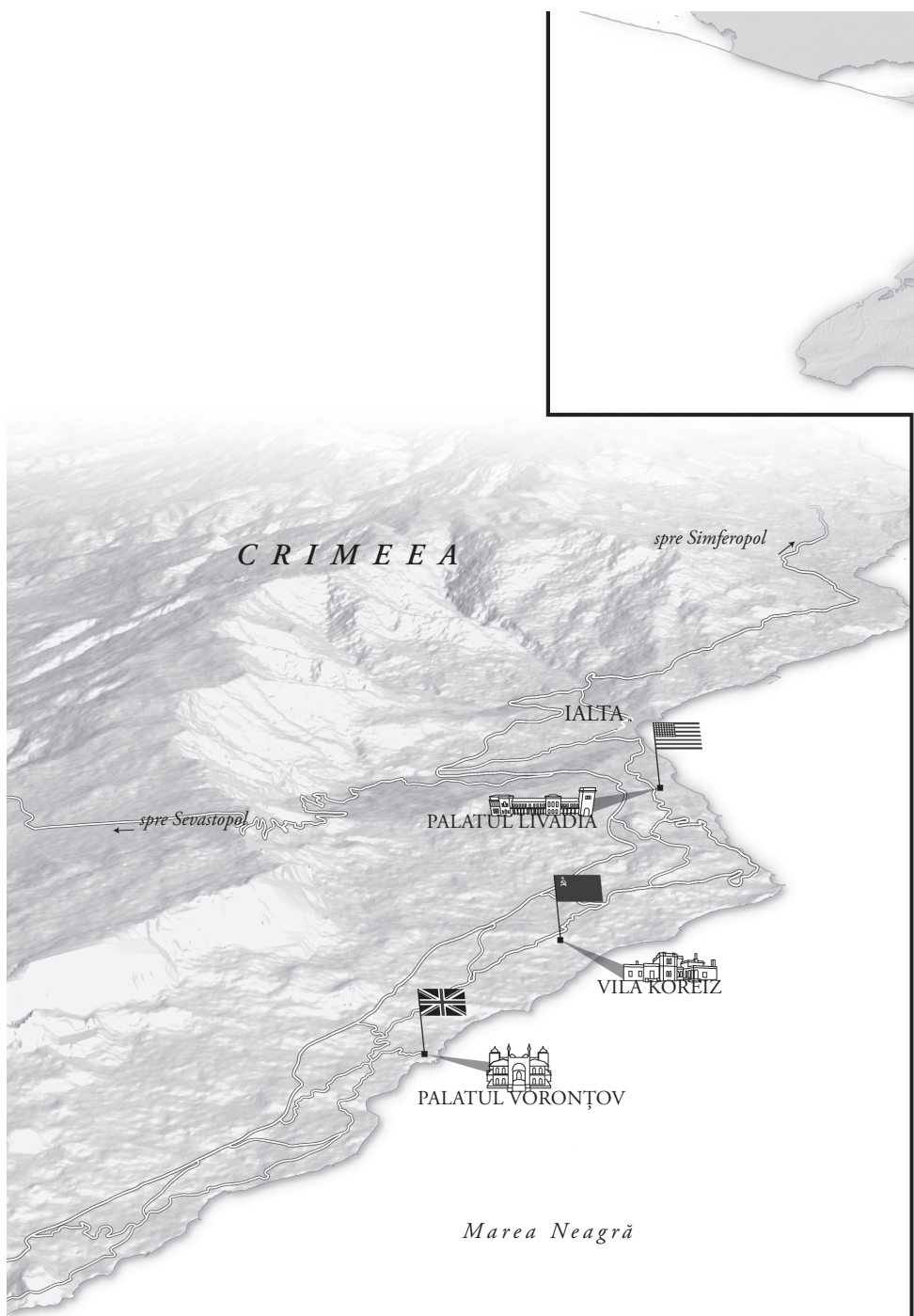
Cuvinte de mulțumire / 319

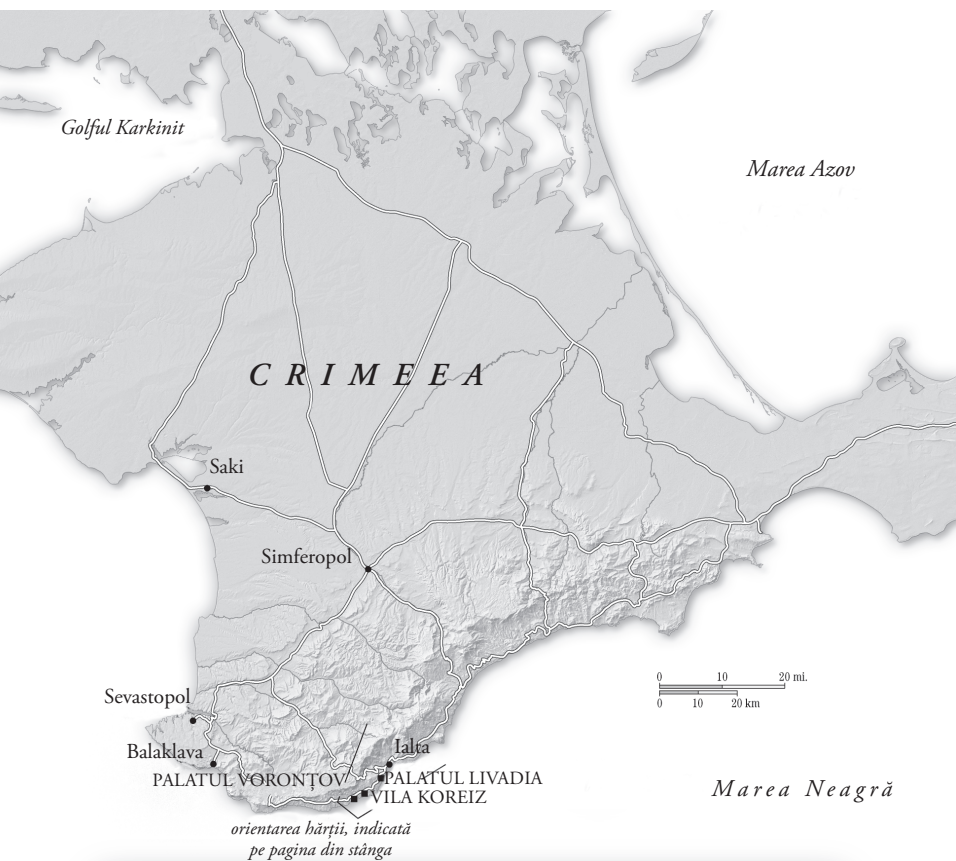
Abrevieri / 323

Note / 325

Bibliografie selectivă / 403

Indice / 410

Lista delegaților esențiali la Ialta

Această listă servește la identificarea anumitor persoane care figurează proeminent în carte. Lista conține însă doar un mic număr din sutele de oameni care au fost prezenți la Conferința de la Ialta. De menționat că unii dintre cei incluși în listă au titlaturi multiple. Am indicat numai acele titluri care sunt relevante sau ușor de recunoscut judecând după rolul lor în această narațiune.

Delegații americani

- Franklin D. Roosevelt — *președinte al Statelor Unite ale Americii*
- Anna Roosevelt — *fiica lui Franklin Roosevelt și aide-de-camp**; *cunoscută și ca Anna Roosevelt Boettiger*
- W. Averell Harriman — *ambasadorul american în Uniunea Sovietică*
- Kathleen (Kathy) Harriman — *fiica lui Averell Harriman*
- General-maior Frederick Anderson — *comandant general adjunct al Forțelor Aeriene Strategice ale SUA, Europa*
- Charles Bohlen — *adjunct al secretarului de stat, interpret al lui Franklin Roosevelt*
- Locotenent-comandor Howard Bruenn — *medic al lui Franklin Roosevelt, cardiolog*
- James Byrnes — *director, Agenția pentru mobilizarea de război*
- Steve Early — *secretar de presă*
- Edward Flynn — *fost președinte al Comitetului Democratic Național; prieten cu Franklin Roosevelt*
- Wilder Foote — *adjunct al secretarului de stat*
- Alger Hiss — *director adjunct, Biroul pentru afaceri politice speciale, Departamentul de Stat*
- Harry Hopkins — *consilier special al președintelui*

* În rom., „aghiotant”; am optat pentru termenul francez folosit în original, având în vedere că fiecele prezente la Ialta nu aveau toate un statut militar cert. (*N.red.*)

- Sergeant Robert Hopkins — *fiul lui Harry Hopkins, fotograf al U.S. Army Signal Corps*
- Amiral Ernest King — *comandant-șef, Flota SUA; șef al operațiunilor navale*
- General-maior Laurence Kuter — *adjunct al șefului Statului-Major de Operații, Forțele Aeriene ale Armatei SUA, reprezentându-l pe generalul de armată Henry „Hap” Arnold*
- Amiral al flotei William Leahy — *șef al Statului-Major al comandantului suprem (Franklin Roosevelt) al Armatei SUA și al Marinei SUA*
- General George Marshall — *șef al Statului-Major al Armatei SUA*
- H. Freeman Matthews — *director, Biroul afacerilor europene, Departamentul de Stat*
- Viceamiral Ross T. McIntire — *șef al Departamentului medical, Marina SUA; medic al lui Franklin Roosevelt*
- Eddie Page — *al doilea secretar și consul, Ambasada Americană, Moscova*
- Edward R. Stettinius — *secretar de stat*
- General-maior (în retragere) Erwin „Pa” Watson — *consilier militar și secretar personal al lui Franklin Roosevelt*

Delegații britanici

- Winston Churchill — *prim-ministru*
- Sarah Churchill — *fiica lui Winston Churchill și aide-de-camp, ofițer de aviație în Women’s Auxiliary Air Force (WAAF)*; cunoscută și ca Sarah Oliver;*
- Feldmareșal sir Harold Alexander — *comandant suprem al trupelor aliate, teatrul de operațiuni din Mediterana*
- Maior Arthur Birse — *interpret al lui Winston Churchill*
- Feldmareșal sir Alan Brook — *șef al Statului-Major General Imperial*
- Sir Alexander Cadogan — *subsecretar permanent la Foreign Office*
- Sir Archibald Clark-Kerr — *ambasadorul britanic în Uniunea Sovietică*

* Divizia de femei a Forței Aeriene britanice. (N.tr.)

- Amiral al flotei sir Andrew Cunningham — *Prim Lord al Amiralității și șef al Statului-Major Naval*
- Anthony Eden — *ministru de externe*
- General sir Hastings „Pug“ Ismay — *șef al Statului-Major al lui Winston Churchill, ministru adjunct în Cabinetul de Război*
- Lord Moran — *medic al lui Winston Churchill*
- Mareșal al Forței Aeriene Regale sir Charles „Peter“ Portal — *șef al Statului-Major al Aviației*
- Comandor Charles „Tommy“ Thompson — *aghiotantul lui Winston Churchill, Marina Regală*

Delegații sovietici

- Iosif Stalin — *mareșal al Uniunii Sovietice, secretar general al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice*
- General Aleksei Antonov — *prim-adjunct al șefului Statului-Major General*
- Lavrenti Beria — *comisar al poporului pentru afaceri interne (NKVD)*
- Sergo Beria — *fiul lui Lavrenti Beria*
- Andrei Gromîko — *ambasadorul sovietic în Statele Unite*
- Fiodor Gusev — *ambasadorul sovietic în Regatul Unit*
- Mareșal Serghei Hudiakov — *adjunct al șefului Statului-Major al Aviației Sovietice*
- Amiral al flotei Nikolai Kuznețov — *comisar al poporului pentru Marina Sovietică*
- Ivan Maiski — *adjunct al comisarului poporului pentru afaceri externe al Uniunii Sovietice; fost ambasador sovietic la Court of St. James's (în Regatul Unit)*
- Viaceslav Molotov — *comisar al poporului pentru afaceri externe*
- Vladimir Pavlov — *interpret al lui Iosif Stalin*
- Andrei Vișinski — *prim-adjunct al comisarului poporului pentru afaceri externe*

PARTEA I

Știe să se descurce cu toți și, de aceea, o vor lua cu ei.

1 FEBRUARIE 1945

În iarna anului 1945, Palatul Livadia, cu zidurile sale cândva imaculat de albe, acoperite acum de murdărie, stăruia pustiu, sus pe faleză, deasupra Mării Negre. Mobilierul¹ și obiectele de artă de o valoare inestimabilă dispăruseră de mult. Chiuvetele, toaletele și lămpile fuseseră smulse din instalații și date jos de pe pereți. Naziștii furaseră tot, până și clanțele de alamă de la uși.

Situat la nici cinci kilometri în lungul coastei față de stațiunea maritimă Ialta, pe vârful sudic al peninsulei Crimeea, acest palat fusese cândva locuința de vară a țarului și a țarinei, Nicolae al II-lea și Alexandra. Aceștia demolaseră vechiul Palat Livadia, unde murise Aleksandr al III-lea, și construiseră în loc o nouă reședință imperială cu 116 încăperi², mai potrivită pentru viața de familie. Clima mediteraneeană și plajele cu pietriș negricios le ofereau țarului, țarinei și celor cinci copii ai lor o relaxare binevenită după umiditatea și opulența din Sankt-Petersburg. Palmieri și chiparoși umpleau grădinile luxuriante dimprejurul palatului în stil neorenascentist italian, clădit din piatra albă a Crimeii. Țarul și copiii săi se scăldau în mare, jucau tenis și călăreau pe potecile stâncoase, în timp ce țarina oferea spre vânzare bazarului broderiile³ lucrate de ea, ca să strângă fonduri pentru spitalul local. Dar în toată această relativă simplitate, se păstra splendoarea. În sala albă de bal⁴, unde ușile cu panouri din sticlă se deschideau spre o curte interioară, fiica cea mare a țarului, marea ducesă Olga, și-a serbat împlinirea vârstei de șaisprezece ani printr-o grandioasă serată. Pentru prima oară în viață a dansat toată noaptea în învolburările rochiei ei roz, cu părul prins sus pe creștet, iar primele ei bijuterii — un colier

confecționat din treizeci și două diamante și perle — scânteiau în lumina candelabrelor.

Țarul și familia sa au vizitat Livadia doar de patru ori, înainte de a fi uciși, în 1918, în subsolul unei case din orașul Ekaterinburg. Această faptă violentă a marcat sfârșitul dinastiei Romanov și al Rusiei imperiale. Bolșevicii au transformat apoi palatul într-un sanatoriu pentru muncitorii sovietici privilegiați, care aveau nevoie de odihnă, liniște și tratamente pentru tuberculoză. Tovarășii au epurat acest palat sclipitor de alb, îndepărtând sau acoperind toate însemnele familiei Romanov, la fel cum au dărâmat monumentele închinat monarhiei de pe tot cuprinsul Rusiei, înlocuindu-le cu monumente dedicate lor înșiși. Pe urmă, a venit războiul, cel de-al doilea într-un sfert de veac. În 1942, după o lună de lupte sângeroase în orașul-port Sevastopol situat în apropiere, naziștii au copleșit Crimeea, în cadrul sinistrei Operațiuni Barbarossa încheiate până la urmă fatal pentru Germania hitleristă, care încălcase pactul de neagresiune cu sovieticii și se avântase spre est prin stepa rusă. Cotropitorii au rechiziționat Livadia, considerând că doar palatul de vară al țarului ar fi putut găzdui corespunzător cartierul general nazist din Crimeea. În primăvara anului 1944, sovieticii au recucerit într-un final Crimeea și i-au izgonit pe naziști, însă inamicul în retragere nu a pregetat să jefuiască Livadia, plecând de-acolo cu tot ce se putea transporta.

Aici, în acest palat devalizat, se afla acum în februarie 1945 încântătoarea Kathleen Harriman, fiica în vârstă de douăzeci și șapte de ani a unuia dintre cei mai bogați oameni din America, socotit al patrulea în ordinea averii. Mii de muncitori umpleau palatul și grădinile, tăind cu fierăstrăul, bătând cu ciocanul, vopsind, dezinfectând, lustruind și plantând, fără a mai pomeni de montarea instalațiilor sanitare atât de necesare. Fuseseră amenajate pături de campanie⁵ pentru muncitorii recrutați și prizonierii de război români, pe care sovieticii îi aduseseră ca să curețe zona de distrugerile lăsate în urmă de război, însă oricum tot nu existau suficiente locuri unde să poată dormi toți cei care trudeau din greu pe întinsul fostelor domenii imperiale.

Kathy și tatăl ei, W. Averell Harriman, ambasadorul Statelor Unite în Uniunea Sovietică, sosiseră de câteva zile de la Moscova, unde locuiau de un an și trei luni. Intenționaseră să vină cu avionul⁶, știut fiind că nu aveau la dispoziție nici zece zile ca să supervizeze pregătirile finale pentru una dintre cele mai însemnate conferințe ale războiului, însă din cauza vremii rele nu putuseră decola. Până la urmă, călătoria lor cu trenul, pe o

distanță de aproximativ 1 300 kilometri⁷, durase aproape trei zile, vagoanele târându-se anevoios prin dreptul satelor distruse de bombardamente și prin ținuturile devastate de război, imagini cu care Kathy se obișnuise în ultimele luni. Fiecare gară⁸ pe care o vedea era năruită. „Această distrugere inutilă⁹ e ceva îngrozitor“, îi scria Kathy guvernantei ei din copilărie care acum îi devenise prietenă, Elsie Marshall, poreclită „Mouche“, care se afla la New York. (Dacă această remarcă avea să răzbată sau nu până la Mouche rămânea la latitudinea cenzurii.) Surorii ei mai mari, Mary, îi scria: „Dumnezeule, ȧara asta¹⁰ va avea treabă multă, nu glumă — și asta doar ca să facă curat.“

* * *

Deși războiul nu era nicidecum câștigat, spre sfârșitul anului 1944, forțele britanice și americane eliberaseră Roma, Parisul, Bruxelles-ul și Atena de sub ocupația germană și italiană, în timp ce Armata Roșie înainta spre vest prin Polonia și România. Cu toată contraofensiva neașteptată și remarcabil de puternică a Wehrmachtului (forțele militare combinate ale Germaniei) în luna decembrie a acelui an în Belgia, Franța și Luxemburg, ce amenința să străpungă linia frontului apusean în pădurile geroase din Ardeni, era evident că Aliații dobândiseră supremația. Războiul din Pacific nu era nici pe departe încheiat — generalii americani estimau că ar mai fi putut dura încă un an și jumătate, doar dacă nu se reușea finalizarea la timp a unei noi arme secrete, netestată deocamdată, care ar fi putut schimba totul. Însă prim-ministrul britanic, Winston Churchill; președintele Statelor Unite, Franklin Roosevelt; și secretarul general al PCUS, Iosif Stalin, își dădeau seama că în Europa se ajunsese la o răscruce critică. În timp ce armatele lor goneau spre Berlin, cei trei conducători se confruntau cu probleme complicate privind sfârșitul războiului pe continent, probleme pe care nu le puteau rezolva decât față în față.

Nu era prima oară când convocaseră o asemenea reuniune. La sfârșitul lunii noiembrie 1943, „Cei Trei Mari“, cum erau cunoscuți acești lideri ai Aliaților, se întruniseră la Teheran pentru a pune bazele celui de-al doilea front preconizat de multă vreme, pe care l-au lansat exact după șapte luni, pe plajele din Normandia. La momentul respectiv, făcând efortul de a fi pe placul lui Stalin, Roosevelt și Churchill avuseseră generozitatea de a întreprinde anevoioasa călătorie până la Teheran, un oraș situat mult mai aproape de Moscova decât de Londra sau Washington. Acum, era

corect ca Stalin să vină el la ei. Liderii occidentali au propus organizarea conferinței în Mediterana, însă Stalin a motivat că, din cauza sănătății sale șubrede, nu putea părăsi Uniunea Sovietică. La recomandarea medicilor¹¹, a refuzat să ia în considerare vreun loc de întâlnire amplasat dincolo de granițele țării sale. Churchill și, în special, Roosevelt știau că aveau nevoie de cooperarea sovieticilor pentru a garanta victoria în Pacific și reușita organizației recent imaginate de Roosevelt cu scopul de a consolida pacea mondială. Era însă necesar și angajamentul asumat de Stalin pe termen lung pentru a asigura autodeterminarea politică a unor națiuni eliberate de curând, ca de pildă Polonia. Cum la mijloc era viziunea lor despre o lume postbelică democratică, cei doi aveau mai mult de pierdut decât ar fi avut Stalin, a cărui Armată Roșie controla fără echivoc Europa de Est. Roosevelt i-a cerut discret¹² lui Averell Harriman să accepte solicitarea lui Stalin, fără prea multă tocmeală — adică să confirme că el și Churchill aveau să vină în Uniunea Sovietică înainte ca Churchill să poată invoca alte obiecții.

Coasta Mării Negre era cel mai îndepărtat punct vestic până unde Stalin era dispus să se deplaseze, iar salba de stațiuni maritime amplasate de-a lungul coastei sudice a Crimeii, o fâșie de pământ poreclită „Calea Romanovilor“ datorită celor câteva reședințe care aparținuseră cândva familiei imperiale și prietenilor lor aristocratici, păstra încă o anumită prestanță în ochii tovarășilor sus-puși. Deși înfierau corupția epocii imperialiste, sovieticii nu păreau să aibă scrupule morale în privința folosirii acestor palate luxoase pentru ei înșiși. După ce au evaluat¹³ diferite locuri pe țărmurile Mării Negre, de la Odessa la Batumi, sovieticii și americanii au socotit că Ialta și Palatul Livadia rămâneau cele mai bune opțiuni; celelalte variante erau prea deteriorate de război pentru a putea găzdui delegații ample sau erau mai puțin accesibile cu vaporul ori avionul. Harriman și ambasada americană de la Moscova au acceptat fără nicio tragere de inimă, chiar dacă, așa cum sublinia Churchill, Marea Neagră era încă înțesată de mine¹⁴, ceea ce făcea imposibil ca liderii să se fi încumetat să călătorească până la Ialta cu vaporul — deși unii membri ai personalului lor auxiliar aveau să fie nevoiți să procedeze astfel. Cam de Anul Nou¹⁵ 1945, a fost luată decizia: Roosevelt și Churchill aveau să se întâlnească pe insula Malta, aflată la 95 de kilometri de vârful sudic al Italiei, iar de acolo urmau să zboare cu avionul până în Crimeea, în vederea reuniunii cu Stalin în palatul de vară al fostului țar.

Deși reședință imperială, Palatul Livadia era mai mic decât conacul și domeniul de 9 300 de metri pătrați din Hudson River Valley, unde Kathy Harriman își petrecuse copilăria. Palatul era prea mic, de asemenea, și pentru a găzdui toate cele trei delegații, care păreau să se umfle exponențial cu fiecare nouă zi. Pozând în amfitrionul amabil și îndatoritor, Stalin avusese delicatețea de a oferi Livadia președintelui Roosevelt. Fiind mai spațios decât celelalte palate din apropiere, sala de bal de aici era perfect adecvată pentru a găzdui reuniunile oficiale ale „Celor Trei Mari” împreună cu consilierii lor, iar, ținând seama de faptul că Roosevelt era paralizat de la mijloc în jos și imobilizat într-un cărucior cu roțile, Stalin s-a gândit că pentru președinte ar fi mult mai confortabil să nu fie nevoit să se deplaseze zilnic în altă parte pentru întâlnirile conferinței. În același timp, Churchill și echipa lui urmau să se cazeze la Palatul Voronțov, reședință a unui alt aristocrat rus, pe care sovieticii îl naționalizaseră și care era situat la o distanță de treizeci de minute de mers cu mașina. Stalin a optat pentru o clădire oarecum mai mică, cunoscută fie drept Vila Koreiz, fie drept Palatul Iusupov, care prezenta avantajul amplasării între reședința americană și cea britanică. Palatul Voronțov și Vila Koreiz erau într-o stare mult mai bună decât Palatul Livadia, deși un fel de aură neplăcută învăluia cumva reședința aleasă de Stalin. Palatul Iusupov aparținuse odinioară¹⁶ omului care, potrivit zvonurilor, îl ucisese pe Rasputin, misticul (sau șarlatanul, în funcție de perspectiva din care priveai) și povățuitorul țarinei Alexandra, a cărui influență nefastă asupra Romanovilor le grăbise declinul. Rămâne însă un mister dacă impenetrabilul Stalin intenționa să trimită un fel de mesaj — de intimidare sau de umor negru — prin alegerea acestei vile, ori dacă, pur și simplu, considera că era alegerea cea mai confortabilă pentru el.

Odată ce s-a stabilit că întâlnirea celor trei avea să aibă loc la Ialta, sovieticii au mai avut la dispoziție doar trei săptămâni pentru a face din vilele devastate un amplasament adecvat unuia dintre cele mai ample și importante summituri internaționale din istorie. Lavrenti Beria¹⁷, șeful temut al *Narodnii komissariat vnutrennih del* — înfricoșătorul NKVD (*Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne*), poliția secretă a Uniunii Sovietice — și omul pe care Stalin se putea bizui întotdeauna pentru executarea celor mai neplăcute sarcini pe care le dădea, a preluat conducerea pregătirilor. Aceasta presupunea să supravegheze tot, de la reparațiile structurale până la transportul proviziilor și îndepărtarea oricăror „elemente indezirabile” din regiunea înconjurătoare — incluzând 835 de

indivizi¹⁸ presupuși antisovietici, descoperiți pe parcursul celor 74 000 de verificări de securitate, pe care NKVD-ul le efectuase pe o rază de douăzeci kilometri de Ialta. Ambasadorul Harriman urma să sosească cu aproximativ zece zile înainte de conferință, pentru a se convinge că amenajările erau la nivelul standardelor americane și pentru a se asigura că toate chestiunile logistice și cele legate de protocol erau în regulă, astfel încât nicio problemă, fie ea cât de mărunță, să nu împiedice bunul mers al diplomației.

În teorie, Averell Harriman răspundea de aranjamentele finale ale conferinței, însă în realitate lucrurile nu stăteau tocmai așa. Averell nu rata niciodată șansa de a se plasa în miezul acțiunii aflate la ordinea zilei. La începutul anului 1941, izolaționismul era încă endemic în Statele Unite, iar națiunea rămânea neutră. Roosevelt era dornic să sprijine lupta împotriva naziștilor, însă nu putea face acest lucru decât păstrând o poziție de neutralitate. Gândind creativ, a descoperit un subterfugiu legislativ, care îndeplinea obiectivele sale, ceea ce a dus la instituirea programului „Lend-Lease”*: Statele Unite urmau să furnizeze Marii Britanii și aliaților acesteia hrană, combustibil, nave, avioane, muniție și alte echipamente militare, pe care Marea Britanie, teoretic, ar fi urmat să le înapoieze după război. Când Roosevelt l-a numit pe Averell trimis special pentru programul Lend-Lease în februarie 1941, acesta s-a mutat la Londra, fără vreo clipă de ezitare, pentru a-și prelua postul, în ciuda bombardamentelor germane care făceau ravagii. Dar, după ce Statele Unite au intrat în război, acțiunea s-a mutat la est, iar Averell ardea de nerăbdare să urmeze același curs. Roosevelt i-a oferit funcția de ambasador la Kremlin în toamna anului 1943, așa că fără zăbavă Harriman a plecat de la Londra la Moscova.

Nici de data asta nu a fost altfel. La trei zile după¹⁹ ce Averell și Kathy au sosit în Crimeea, el a plecat cu avionul în Malta pentru a se întâlni cu Churchill și Roosevelt, dornic să participe la orice activități importante premergătoare conferinței. Între timp, Averell a lăsat-o pe fiica sa la Ialta, pentru a duce la bun sfârșit restul pregătirilor la Livadia, pe parcursul acelei ultime săptămâni care mai rămânea înainte de sosirea delegaților.

Deși surprinzător la prima vedere, de fapt era perfect logic ca toată această activitate să fie supervizată de către Kathy. Ea vorbea rusește, pe când Averell — nu. Dându-și seama că tatăl ei nu putea avea niciodată

* „Legea de împrumut și închiriere”, adoptată de administrația Roosevelt în martie 1941, a permis furnizarea de material de război țărilor prietene, în perioada de neutralitate a SUA. (*N.tr.*)

timpul necesar ca să învețe limba și totodată să-și îndeplinească îndatoririle de ambasador la Moscova, Kathy se hotărâse să învețe ea rusește pentru amândoi. De îndată ce au ajuns la Moscova, unde ea urma să joace rolul de amfitrionă oficială în Spaso House, reședința ambasadorului american, Kathy a angajat un profesor. Puținii profesori de rusă²⁰ care vorbeau limba engleză la Moscova erau deja ocupați, așa că ea a trebuit să apeleze la un profesor vorbitor de franceză și să traducă din rusă în franceză și, apoi, în engleză. Kathy exersa limba rusă de câte ori avea prilejul, ascultând cu atenție replicile în timpul spectacolelor de la Teatrul Bolșoi și Teatrul Malii, sau mormăind de una singură expresii rusești când mergea pe stradă. Uneori, localnicii se zgâiau la ea uimiți, dar, așa cum îi povestea Kathy surorii ei Mary, oricum aveau tendința să se holbeze la ea din cauza mantoului de blană și a ciorapilor de mătase, articole de lux rare, pe care puțini la Moscova și le puteau permite. Rusa vorbită de ea nu era nicidecum perfectă, însă Kathy se descurca suficient de bine încât să poată fi interpreta tatălui ei²¹ la reuniunile mondene. Așadar, și-a asumat sarcina de a comunica acum cu rușii — santinele, funcționari publici și muncitori — prezenți în învălmășeala de la Livadia. Chiar dacă se căznea uneori, spera că rușii aveau să o ierte, la fel cum și ea îi ierta atunci când se căzneau să pronunțe corect numele ei. Cuvântul protocolar pentru „domn“ în rusă era *gospodin*, așa că rușii i se adresau cu „*gospodina Harriman*“. Multora totuși le era imposibil să pronunțe „H“ în Harriman, așa că se întâmpla ca „domnișoara Harriman“ să sune ca un fel de „*gaspadina Garriman*“²², ceea ce pentru Kathy suna ca „un bătrân dregându-și glasul dimineața devreme“.

Nu era prima oară când Averell — întotdeauna Averell sau Ave, niciodată „tata“ sau „tati“ — o lăsa pe Kathy să se descurce pe cont propriu în vreun loc îndepărtat. În timpul celor patru ani de studii la Bennington College în Vermont, Kathy și-a petrecut vacanțele de iarnă la Sun Valley, stațiunea de schi pe care Averell o avea în Idaho. Era prima stațiune de acest fel din Statele Unite. Când americanii s-au molipsit de pasiunea pentru schi, după Jocurile Olimpice de Iarnă din 1932 de la Lake Placid, Averell și-a dat seama că în fața lui se așternea o oportunitate enormă. În calitate de președinte al Union Pacific Railroad, Averell urmărea să crească cifra de afaceri din exploatarea liniilor feroviare vestice. Pentru aceasta, oamenilor le trebuia un motiv să meargă în vest, or o destinație luxoasă pentru practicarea schiului, rivalizând cu stațiunile alpine din Europa, ar fi fost exact soluția dorită. Sun Valley, un „ranch stațiune de vacanță în

munți²³, cum a fost etichetat, s-a dovedit imediat un succes, în special după ce Averell le-a cerut tehnicienilor săi să inventeze și să monteze primul telescaun din lume. În scurtă vreme, la Sun Valley, Kathy a început să se simtă ca acasă, la fel ca la reședința citadină a Harrimanilor din Manhattan sau ca la moșia lor rurală, Arden House, de pe Valea râului Hudson. Părinții lui Kathy divorțaseră când ea avea zece ani, iar mama ei, Kitty, murise de cancer, când Kathy avea doar șaptesprezece ani. Averell se recăsătorise în 1930, cu Marie Norton, fosta soție a lui Cornelius Vanderbilt Whitney, iar Marie, firește, și-a asumat rolul de stăpână la Arden House. Deși Kathy se înțelegea bine cu mama ei vitregă, iar Arden House era înconjurată de superbe terenuri pentru echitație și tir, două dintre preocupările importante ale lui Kathy, Sun Valley rămânea locul unde Kathy se simțea cu adevărat legată de tatăl ei.

Averell călătorea adesea în străinătate, urmărindu-și asiduu diversele interese, inițial pentru afaceri, apoi din ce în ce mai mult pentru treburi guvernamentale, iar Kathy rămânea să îi țină locul²⁴ uneori câte patru săptămâni la rând, preluând sarcinile administrative zilnice în stațiune: evaluarea condițiilor pe parte, campaniile publicitare sau asigurarea unei ospitalități speciale în cazul turiștilor celebri, ca Ernest Hemingway, care în scurt timp ajunsese să se considere ca acasă în Sun Valley. Câteodată chiar întreprindea mici acțiuni de recunoaștere în stațiunile rivale, care începuseră să răsără în Vest. Deși familia lor era remarcabil de bogată, Harrimanii nu aveau un comportament ostentativ și păstrau cumva o atitudine spartană. Kathy învățase la²⁵ Foxcroft School, un pension în Virginia, cunoscut pentru vânătorile de vulpi, expedițiile călare timp de mai multe zile până la Luray Caverns, precum și pentru obligația ca elevele să doarmă în fiecare noapte pe verande neîncălzite, indiferent de vreme. Adoptând un stil de viață în mijlocul naturii, la Sun Valley, Kathy și-a descoperit curând pasiunea pentru schi. Înainte ca tatăl ei să fi montat telescaunele²⁶, Kathy urca adesea câte cinci ore pe versantul muntelui — îmbrăcată modern cu o scurtă cu monogramă și un pulovăr de cașmir, cu schiurile învelite în piele de focă —, și asta pentru o singură coborâre pe zăpada neînchepută din Idaho. Prietenii și rudele au început să o poreclească „Pufăilă”²⁷, de la sunetul respirației gâfâite la altitudine mare, când, cu tenacitate, urca din ce în ce mai sus pe munte. Însă neasemuitele săptămâni pe care Kathy le petrecea la Sun Valley însemnau mult mai mult decât emoția realizărilor ei sportive. Experiența dobândită de ea în aceste răstimpuri constituia dovada capacității unei

fiice dornice să se arate vrednică de a sta pe picior de egalitate alături de tatăl ei.

În multe privințe, contribuția ei la administrarea stațiunii Sun Valley a reprezentat un antrenament ideal pentru activitatea cu care se confrunta acum. Numai că nimic nu ar fi putut pregăti cu adevărat o persoană pentru efortul covârșitor al muncii ce trebuia făcută înainte ca Roosevelt și echipa sa să sosească la Palatul Livadia. Sub instrucțiunile lui Lavrenti Beria, sovieticii reînzeștrau frenetic vilele cu tot ce se putea prelua de la hotelurile de lux din Moscova. Peste o mie cinci sute de vagoane²⁸, încărcate cu materiale de construcții, unelte, decorațiuni, covoare, becuri electrice, obiecte de artă, ustensile de bucătărie și alimente, se opintiseră cale de o mie șase sute kilometri până în Crimeea. Ai fi zis că orice obiect deplasabil din interiorul renumitului Hotel Metropol de la Moscova fusese împachetat și transportat. Până și uniforme menajerele²⁹ pentru conferință erau brodate cu „M”-ul distinctiv al Hotelului Metropol. Pe lângă indispensabilele paturi, mese și scaune, trebuiau furnizate și alte obiecte banale de zi cu zi, ca de pildă umerase de haine, oglinzi pentru bărbierit și scrumiere. Kathy presupunea că unele dintre aceste lucruri erau „pur și simplu «rechiziționate»³⁰ din locuințele” oamenilor aflate în orașele devastate de război din apropiere.

Exista, de asemenea, problema evacuării „chiriașilor” care se mutaseră acolo când plecaseră naziștii: insectele parazite. Palatul era infestat de păduchi și ploșnițe. În vreme ce echipa pestriță a forțelor NKVD conduse de Beria — soldați ai Armatei Roșii, muncitori din rândul țăranilor locali și prizonieri de război români — se căzneau să pună totul în ordine, a sosit acolo și divizia medicală a US Navy ca să despăducheze palatul. Au pulverizat³¹ tot mobilierul cu o soluție de 10 la sută DDT dizolvat în kerosen și au presărat pudră DDT peste toate pânzeturile, însă nici cu acea doză draconică nu s-a putut scăpa complet de paraziți. La rândul ei, Kathy era îndeajuns de familiarizată cu insectele din Rusia. În trenul³² cu care venise de la Moscova la Ialta, o pișcase ceva lângă ochi și pielea i se umflase atât de rău, încât vreo două zile abia a mai putut vedea. Diplomația internațională pe timp de război putea fi total lipsită de strălucire, însă Kathy rămânea imperturbabilă.

Tocmai datorită fermității și stăpânirii de sine care o caracterizau, Kathy devenise o prezență indispensabilă în lumea tatălui ei. Mulțumită celor cincisprezece luni la Moscova și celor doi ani petrecuți anterior la Londra, unde lucrase ca reporter de război, fiica lui Averell Harriman,